

Den Nieuwen Iooden Koningh.

Den Propheet der Iooden.

DE VALSCHE PROFEET SABBATAS TSEWIE EN ZIJN HANDLANGER NATHAN LEVI UIT GAZA, NAAR MEISSENS.

UIT DE GESCHIEDENIS DER JODEN IN AMSTERDAM,

□ DOOR J. M. HILLESUM. □

(Slot).

Omstreeks het jaar 1666 werd de Portugeesche gemeente te Amsterdam in twee partijen verdeeld, doordat een groot gedeelte der gemeente zich als aanhangers verklaarden van Sabbatai Tsewie.

In het Oosten was omstreeks 1650 de valsche Messias Sabbatai Tsewie opgetreden, een man wiens naam een treurige vermaardheid behouden heeft, vooral door het zonderlinge verschijnsel, dat zijn leer en aanhang zijn algeheele ontmaskering en persoonlijken invloed nog langen tijd heeft overleefd.

Reeds zeer lang vóór het optreden van dien valschen profeet hadden Christen theologen, die het boek van de openbaring van Johannes trachtten uitleggen den volke voorspeld en voorgerekend dat het duizendjarig rijk in aantocht was dat er in 1666 of in 1675 een nieuwe orde van zaken zou herrijzen, een herwonnen paradijs, alwaar de vromen in onschuld en overvloed zouden leven. De terugkeer van den Messias

op aarde zou voorafgegaan worden door ontzaglijke gebeurtenissen door gevaarlijke ziekten en vreeselijke oorlogen.

Het eerste optreden van Sabbatai Tsewie in 1648 viel samen met het beruchte kozakkenoproer onder aanvoering van Chmel waarbij meer dan 100.000 Joden op de meest afschuwelijke wijze doodgemarteld werden. Bloedige oorlogen waren gevoerd. Vreeselijke pestziekten sleepten alom duizenden ten grave. In het jaar 1663 werden alleen in Amsterdam 9752 menschen door deze ziekte weggemaaid. Op 29 April 1664 (aldus bij Meinsma, Spinoza en zijn kring p.213) vertoonde zich aan den avondhemel een schrikkelijk en schielijk vuur in de gedaante van een gloeienden kogel met een langen staart, die een helder en bleek licht gaf dat bij het schoone weder ook in vele naburige plaatsen gezien werd. Daarop nam de ziekte gedurig in hevigheid toe, het was of de dood door de straten waarde, zoodat het sterftcijfer klom tot 1041 per week en men